

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

<i>Толмачова Юлія</i> Дезінформаційна комунікація через призму прагмалінгвістики	152
<i>Трохимець Анастасія</i> Політична антропоморфна метафора у промовах Володимира Зеленського 2022–2023 років	154
<i>Хітрова Анастасія</i> Образ двійника у творчості Едгара Аллана По	158
<i>Царьова Катерина</i> Виразальні функції фразеологізмів у творчості тетяни Лемешко	163
<i>Чернявська Діана</i> «Шість капелюхів Боно» у роботі над твором Івана Франка «Захар Беркут» на уроках української літератури в 6 класі	165
<i>Шайкіна Тетяна</i> Актуальні питання викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти в інформаційну епоху	170
<i>Швайка Валерія</i> Кореференти повісті Марії Матіос «Черевички Божої Матері»: семантико-функційний аспект	176
<i>Ярмуш Тетяна</i> Інноваційні технології під час викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (дидактичний потенціал, особливості впровадження)	181

by R. Regan. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1967. P. 123–134. 19. *Herdman J.* The Double in Nineteenth-Century Literature. London : Palgrave Macmillan, 1990. 180 p. 20. *Wilbur F.* The Double in American Romanticism. New York : Columbia University Press, 1970. 2-8 p. 21. *Webber A. J.* The Doppelgänger: Double Visions in German Literature. Oxford: Clarendon Press, 1996. 320 p.

Катерина Царьова,
учениця 9-2 класу
Комунального закладу освіти
«Українсько-Американський ліцей» Дніпровської міської ради
Науковий керівник: Галина Бухно,
учитель української мови та літератури
Комунального закладу освіти
«Українсько-Американський ліцей» Дніпровської міської ради

ВИРАЖАЛЬНІ ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ТВОРЧОСТІ ТЕТЯНИ ЛЕМЕШКО

Анотація: У статті розглянуто особливості виражальних функцій фразеологізмів у творчості Тетяни Лемешко. Акцентовано увагу на тому, що фразеологізми становлять стійкі словосполучення, які відзначаються: номінативною функцією, експресивністю, культурною маркованістю.

Ключові слова: виражальна функція, фразеологізм, художній дискурс.

Abstract: The article presents the special expressive functions of phraseological units in the work of Tetyana Lemeshko. Attention is focused on the fact that phraseological units become synonyms that have meaning: nominal function, expressiveness, cultural significance.

Keywords: expressive function, phraseology, artistic discourse.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вивчення різних виражальних функцій фразеологічних одиниць (далі – ФО) актуальне для сучасного мовознавства, але дослідження не може бути повним без урахування закономірностей розгортання значення фразеологізмів у реальному функціонуванні в тексті, без аналізу взаємодії ФО з лексемами. Багато сучасних досліджень із фразеології характеризується широким діапазоном проблематики, але найчастіше вивчають стилістичні характеристики ФО. Водночас аналізують стилістичні прийоми okazionalnoї трансформації ФО в художній прозі, поезії та драматургії. Попри численні розвідки в руслі фразеології, в українському мовознавстві наразі немає цілісного дослідження, присвяченого особливостям виражальних функцій фразеологізмів у творчості Тетяни Лемешко.

Аналіз наукових досліджень, у яких розглянуто порушену проблему. У фундаментальних працях Н. Бабич, М. Жуйкової, Л. Скрипник, Л. Лисиченко, В. Ужченка, О. Селіванової закладено основи вивчення фразем як вагомих репрезентантів мовної картини світу українців. Особливості відтворення у фразеологізмах світобачення народу досліджували В. Васильченко,

Н. Венжинович, І. Голубовська, В. Жайворонок, Н. Коваленко, О. Комар, В. Кононенко, Ж. Краснобаєва-Чорна, О. Левченко, К. Мізін, Р. Міняйло, Д. Сизонов.

Мета дослідження – виявити та описати особливості виражальних функцій фразеологізмів у новелі Тетяни Лемешко «Камінь у груди».

Реалізація мети передбачає розв’язання таких **завдань**: здійснити тематичну класифікацію ФО, що використано в новелі «Камінь у груди»; виділити стилістичні прийоми, зокрема okazіональні трансформації; проаналізувати культурні конотації та зв’язок із національним менталітетом.

Викладення основного матеріалу. Фразеологізми, як неодноразово наголошували дослідники [1, 102-103], викристалізуються в мові протягом тривалого часу, формуючись на базі словосполучень і висловлень, які завдяки частому вживанню поступово входять у мовний узус і за своєю природою є образними характеристиками певних понять чи явищ [1, 102-103].

Фразеологізми становлять стійкі словосполучення, які відзначаються номінативною функцією, експресивністю, культурною маркованістю. Зокрема, виражальна функція фразеологізмів реалізується завдяки їхній здатності інтегрувати в собі емоційно-оцінний компонент.

Фразеологізми є «мікротекстами». У художньому дискурсі підкреслюємо важливу характеристику фразеологізмів – їхню здатність бути своєрідними «згортками» ситуацій, концептів і значень, що інтегруються в текстову структуру [3]. Номінативна основа фразеологізмів дозволяє їм функціонувати як смислові одиниці, які відразу передають конкретні ситуації, образи чи культурно значущі концепти, не потребуючи додаткових пояснень. Фразеологізми, завдяки готовності до вживання, часто є компактним способом передачі інформації, що містить культурні коди, соціальні смисли й емоційні конотації [4]. Вони мають різні типи інформації – від конкретно-ситуативної до концептуально-узагальненої. Отже, ФО перетворюються на «тексти в тексті», які виконують функцію смислового згущення, слугуючи не лише виразом мовної економії, але й збагаченням художньої чи функціональної структури тексту.

Виражальні засоби фразеологізмів можна класифікувати за різними аспектами. Зокрема, на лексичному рівні ФО є носіями багатой образності, яка базується на метафорі, метонімії, символах тощо: **кипіло в душі** [2], поруч *кипить* (*закіпає і т.ін.*) *душа (сэрце)* / *закіпіла (скипіла і т.ін.) душа; скипіло (обкипіло і т.ін.) сэрце у кого, чия (чиє), від чого* – хто-небудь перебуває в стані сильного нервового збудження, хвилювання; **серце кралялося** [2], поруч *краяти (різати) / розкраяти (розрізати) сэрце (душу) кому, чиє, чию і без додатка* – завдавати кому-небудь страждання, муки, душевного болю; **голова блудить очима** [2], поруч *блукати (блудіти) / поблукати (поблудіти) очіма (поглядом) перев. по чому* – безпредметно переводити погляд на кого-, що-небудь.

На стилістичному рівні ФО можуть мати різне забарвлення: нейтральне, емоційно-позитивне чи емоційно-негативне: *камінь тобі в груді* [2] – викликати тяжкий душевний стан, невеселий настрій; гнітити.

Виразальність фразеологізмів підсилюється через інтонаційне оформлення. У розмовному мовленні це можуть бути підвищення чи зниження тону, акцент на ключових словах тощо.

Висновки. Фразеологізми слугують потужним засобом мовної економії та збагачення тексту, залишаючись важливими і для повсякденного спілкування, і для художнього дискурсу.

Література

1. Баран Я. А, Зимоморя М. І. Теоретичні основи фразеології. Ужгород: Ужгородський держ. ун-т, 1999. 176 с. 2. Лемешко Т. Камінь у груді : новела. Літературна Україна. 2010. 11 листоп. (№ 41). С. 4. 3. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ : Альма-матер, 2005. 400 с. 4. Царьова І. В. Етнокультурна семантика в обрядовій фразеології східнослов'янських говірок. Дніпропетровськ : Інновація, 2015. 258 с.

Діана Чернявська,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
4 року навчання на філологічному факультеті освітніх технологій
Київського національного лінгвістичного університету
Науковий керівник: канд.пед.наук, доц. О. А. Попова

«ШІСТЬ КАПЕЛЮХІВ БОНО» У РОБОТІ НАД ТВОРОМ ІВАНА ФРАНКА «ЗАХАР БЕРКУТ» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В 6 КЛАСІ

Анотація: Аналізується використання методу «Шість капелюхів Боно» як інструменту для вивчення твору Івана Франка «Захар Беркут» на уроках літератури. Метод стимулює розвиток критичного та креативного мислення учнів, дозволяючи розглядати сюжет та персонажів з різних точок зору. Підкреслюється значення методу в розв'язанні проблемних ситуацій, розвитку навичок аргументації та творчого підходу до аналізу літературних творів.

Ключові слова: літературний аналіз, критичне мислення, креативне мислення, інтерактивне навчання.

Abstract: The article analyzes the use of the «Six Hats of Bono» method as a tool for studying Ivan Franko's work «Zakhar Berkut» in literature classes. The method stimulates the development of students' critical and creative thinking, allowing them to consider the plot and characters from different points of view. The importance of the method in solving problem situations, developing argumentation skills and a creative approach to the analysis of literary works is emphasized.

Keywords: literary analysis, critical thinking, creative thinking, interactive learning.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Пошук сучасних та ефективних форм та методів навчання завжди є важливим питанням методичних розвілок. Аналіз змісту, розгляд

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60x90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6